

Ecomuseu – Farinera de Castelló d'Empúries

Memòria any 2001

El 2001 ha estat un any d'enrenou per a la nostra entitat. Enguany s'han iniciat les obres de rehabilitació arquitectònica de l'edifici de la Farinera, que permetran consolidar el nostre espai expositiu i el nostre funcionament com a equipament museístic. En acabar l'any, l'estat de les obres ja deixa entreveure els nous espais de que disposarà l'anomenat *Espai Expositiu I: La Farinera* una vegada enllestides aquestes.

No obstant, les obres han suposat tancar l'ecomuseu a les activitats adreçades al públic, fet que ens implica la pèrdua de contacte amb aquest durant un període molt llarg. A partir del moment en que tornem a obrir les portes caldrà, doncs, desenvolupar les estratègies necessàries que ens permetin recuperar aquesta relació amb el públic de manera constant i progressiva.

L'activitat portes endins no s'atura, s'ha treballat en diversos projectes museològics i museogràfics, i en temes més específics de classificació i documentació. També s'ha fet un avenç important en les tasques de neteja del Rec del Molí, que apunta la riquesa paisatgística i de fauna de l'indret a l'hora d'incorporar-lo als itineraris de l'ecomuseu.

D'altra banda, les novetats d'aquest any han suposat una sèrie de modificacions en la nostra plantilla de personal, dirigides a la nova etapa que iniciarem una vegada enllestida aquesta primera fase de l'ecomuseu. N'estem preparant la reobertura, que esperem que es faci efectiva l'estiu del 2002.

Col·lecció

L'inici de les obres de rehabilitació arquitectònica de l'edifici de la Farinera ha requerit una important tasca de neteja, consolidació i protecció de la maquinària de la col·lecció per tal de mantenir-la en el millor estat possible durant el període previst per a aquestes. Les característiques de la col·lecció han fet necessari realitzar la intervenció amb la maquinària *in situ*, fet que ha complicat encara més els treballs de rehabilitació.

La neteja i consolidació de la maquinària ens ha permès detectar que certes màquines tenen un problema de corc considerable, ja que antigament les actuacions que s'havien fet en aquest sentit eren tan sols per tancar els forats del corc i no per controlar-ne i estancar-ne l'avanç. Tant aviat com sigui possible una empresa especialitzada iniciarà un tractament en aquest sentit, que s'ha de realitzar en volums tancats i que ha de tenir en compte normes higièniques per poder continuar amb la producció de farina.

Les eines per a la reparació de maquinària i els objectes diversos presents a la fàbrica, s'han traslladat i emmagatzemat a les dependències del Casal. Es preveu fer-ne un inventari exhaustiu en el moment en que es tornin al seu lloc. Pel que fa als objectes de gran volum dipositats als baixos del Casal, han quedat al mateix lloc.

Amb la intervenció arquitectònica es crea un nou accés per al públic a l'edifici de la Farinera, que s'efectuarà per el lloc on hi havia el molí de pinso modern. Aquest ha estat totalment desmuntat i les diverses peces s'han emmagatzemat al garatge de l'Ecomuseu – Farinera de Castelló d'Empúries, algunes d'elles esperant ocupar un nou lloc en el desplaçament museogràfic del nou espai expositiu.

Documentació

S'ha traslladat tot el volum de documentació de diversa índole de la Farinera que es trobava dispersa en diferents àmbits del Casal, agrupant-se en un únic espai per a la seva futura classificació i indexació.

Activitats

Fins a l'inici de les obres, a finals de juny, s'ha pogut organitzar algunes activitats de cara al públic, a més de les visites comentades habituals. Des de llavors, però, no ha estat possible programar cap altra activitat.

Durant el mes de juny s'ha organitzat la 4ª edició de la *Fira del pa, la farina i el blat*. Enguany s'ha variat l'ordre dels productes en l'enunciat col·locant-se el pa en primer lloc, amb la voluntat que s'associï la fira amb un contingut més gastronòmic, fet que atreu major nombre de visitants. Dins el marc de la fira s'han organitzat diferents activitats, entre elles: una taula rodona entorn el tema de la dona al món rural, un concert de música adreçat als joves i una mostra de pans de l'Escola del Gremi de Flequers de Girona.

La darrera de les activitats que han tingut lloc als espais de l'ecomuseu abans de tancar-ne les portes ha estat l'actuació del grup FESTUC DANSA el dia 27 de juliol. El grup de ballarines ha realitzat un espectacle de *site specific*, en que la coreografia s'adapta a l'espai físic, a partir de la seva recerca creativa per assolir un nou vocabulari de moviments. La organització de l'acte ha estat a càrrec del grup i ha tingut força assistència de públic, essent molt satisfactòria l'experiència per a ambdues parts.

Com cada any, s'han realitzat jornades de portes obertes durant la Festa de La Candelera, al mes de febrer, i pel dia Internacional dels Museus, al mes de maig. Però no ens ha estat possible oferir-les per la Festa Major (agost), pel Festival Terra

de Trobadors (setembre), per les Jornades Europees de Patrimoni (octubre) i per la Setmana de la Ciència (novembre).

Difusió

A partir del 10 de febrer d'enguany, l'Ecomuseu – Farinera de Castelló d'Empúries ha ofert una nova possibilitat de visites: el Tecnotiquet, una iniciativa del Sistema del mNACTEC, per a cada un dels 14 museus. Es tracta d'una oferta dirigida especialment al públic que s'interessa pel patrimoni industrial, permetent al visitant que adquireix una entrada en qualsevol dels museus del Sistema obtenir un 50% de descompte al preu de l'entrada general a cada un dels altres museus. El Tecnotiquet té validesa d'un any i durant el 2001 l'ecomuseu n'ha distribuït un total de 182 , i ha rebut 9 visitants que el duien d'altres museus del Sistema.

Al llarg de l'any, hem aparegut en diverses ocasions en els mitjans de comunicació. El mes de gener s'ha convocat una roda de premsa per informar sobre la adjudicació de la subvenció del FEDER (Fons Europeu de Desenvolupament Regional) per al projecte de rehabilitació arquitectònica, inclòs dins la Relació 2000 en la tipologia de recuperació d'instal·lacions industrials i mines per a usos mediambientals, culturals, turístics, etc. Presentació que ha permès que la premsa local i comarcal en faci el seguiment continuat durant tot l'any.

També hem estat presents en diversos mitjans de comunicació per les notícies generades a causa de les activitats pròpies de l'Ecomuseu – Farinera, com són les de La Candelera o la *Fira del pa, la farina i el blat*.

A més, la nostra entitat ha estat objecte d'atenció en dos programes de televisió: del programa de TV3 "Catalunya natura viva" dedicat al Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà, filmat el dia onze d'abril i que serà emès l'any 2002. I d'un programa de TV de Girona que va prendre imatges de la Farinera el mes de juliol.

Hem publicat un article sobre la nostra activitat pedagògica en premsa escrita especialitzada, concretament al número 3 (primavera 2001) de la Revista *dlleure* que s'edita amb suport de la Diputació de Girona, l'Ajuntament de Girona i la Generalitat de Catalunya i s'adreça principalment al món de l'educació.

Així mateix, ha sortit referenciada la nostra entitat en un article dedicat al Turisme Industrial de la guia setmanal "Què fem ?" de *La Vanguardia* (setmana del 5 a l'11 de gener de 2001).

Públic

De gener a juny d'enguany han passat per l'Ecomuseu – Farinera un total de 1.082 visitants. Dels quals, 342 eren visitants individuals i 740 eren visitants en grup (450 estudiants). Respecte al mateix període de l'any passat hem disminuït en 784 visitants. Això ha estat degut al fet que la previsió de tancar per obres no ens ha permès programar visites durant el mes de maig, època en que es concentra un major nombre de visites escolars. A més, el fet de tancar just abans de l'estiu, en que les visites són majoritàriament individuals i familiars, ha fet que la relació entre visites individuals i visites en grup no guardi la mateixa proporció que en anys anteriors.

Publicacions

Enguany el Departament de Medi Ambient havia seleccionat l'Ecomuseu – Farinera de Castelló d'Empúries per a l'edició del seu *Quadern d'Educació Ambiental*. A l'igual que els *Quaderns de didàctica i difusió*, els d'educació ambiental segueixen una mateixa línia estructural i de tractament gràfic, ja que es tracta d'una col·lecció formada pels diversos exemplars de cada un dels museus que integren el Sistema del mNACTEC. Es tracta d'un material adreçat al públic en general, que pot ser també aprofitat per les escoles com a material complementari. Finalment, aquest projecte no s'ha portat a terme, i es preveu que es realitzarà al llarg del 2002.

Projectes

Des de la direcció del museu s'han realitzat diversos projectes museològics i musogràfics:

- Redacció del *Projecte museogràfic de la primera fase. Espai expositiu I: La Farinera*, que és el que s'ha presentat a la relació 2002-2003 del FEDER.
- Definició del programa museològic global, que donarà les pautes a l'arquitecte en relació a la intervenció a realitzar en l'edifici del Casal.
- Redacció de la Proposta d'intervenció museològica del *Centre d'Interpretació del Comtat d'Empúries - Museu de la Cúria / Presó del segle XIV*, que ha estat presentat l'11 de juny en el marc de l'acte de lliurament a l'Ajuntament de Castelló d'Empúries dels microfilms corresponents al Comtat d'Empúries procedents de l'Arxiu de Medinaceli.

Així mateix, s'ha encarregat el projecte d'intervenció sobre l'edifici del Casal, on es definiran les fases successives d'intervenció en aquesta part de l'edifici. Aquest projecte està previst que sigui presentat a les següents relacions (2004-2006) del FEDER.

Relació amb la Universitat

Al llarg de l'any hem acollit a diversos estudiants universitaris de diferents centres i especialitats que treballen sobre aspectes diversos de la Farinera de Castelló d'Empúries:

- La Sra. Mireia Gibert, per a l'assignatura de Museologia, de la UdG.
- La Sra. Neus González, alumna del doctorat de Didàctica de les Ciències socials, de la UAB.
- El Sr. Marc Sans, alumne del màster de Museologia de la UB.
- La Sra. Àngels Planas, en un treball per l'assignatura de Patrimoni Industrial, en programa de Tercer Cicle de la UB.
- Diversos alumnes del Sr. Xavier Paunero, catedràtic de Geografia Humana de la UdG.

Entre els mesos de febrer i març la direcció va exercir com a professora, en la visita pràctica que s'organitzà a l'Ecomuseu, en el context del Curs d'Arqueologia Industrial organitzat per l'Institut d'Estudis Empordanesos i la Universitat de Girona a la Fundació Clerch i Nicolau de Figueres.

Assistència a Jornades

Durant aquest any, hem assistit a diferents jornades relacionades amb els àmbits d'actuació de la nostra entitat. Entre els mesos de febrer i març, al "Curs d'Arqueologia Industrial" organitzat per l'Institut d'Estudis Empordanesos i la Universitat de Girona a la Fundació Clerch i Nicolau de Figueres.

Els dies 29 i 30 de març, s'ha participat al "I Congrés de turisme cultural. Economia i valors pel segle XXI", que ha tingut lloc al Palau de Congressos de Barcelona en el marc del Saló Internacional de Turisme de Catalunya.

També s'ha assistit el 15 de maig a la "Jornada sobre Cereals" organitzada per la Fundació Mas Badia, en que es presenten els resultats de la recerca que sobre cereals realitza aquesta entitat.

El mes de novembre tots els treballadors de l'ecomuseu hem participat a la Sessió Formativa i Informativa sobre "Prevenió de Riscos laborals generals i específics" organitzada per la Mútua Asepeyo.

Finalment, del 12 al 14 de desembre hem pres part a les jornades "Los museos ante el siglo XXI, ¿crisis o desafío?", organitzada per la Asociación Española de Museólogos i que han tingut lloc al Museo de América de Madrid.

Sistema del mNACTEC

A més de l'assistència a les reunions periòdiques de coordinació del Sistema, enguany l'Ecomuseu – Farinera ha col·laborat amb l'estand que aquest ha instal·lat al Pavelló de Cultura del Saló Internacional de Turisme de Catalunya (del 29 de març a l'1 d'abril).

Els dies 22 i 23 de març, ens hem reunit en una sessió de treball al Montseny per tal d'assentar les bases per a la elaboració del Pla Estratègic del Sistema, que realitza l'empresa BANNER. Pla que s'ha presentat el 16 d'octubre, quedant establertes les línies de treball futures.

Administració

Aquest any hem sol·licitat diverses subvencions per diferents activitats i projectes.

- La Direcció General d'Energia i Mines ens ha concedit una subvenció de 1.873.200 pta. dins el programa del Pla d'Eficiència Energètica de Catalunya 2001 per a la Instal·lació i Control de la Minicentral hidroelèctrica de l'Ecomuseu - Farinera.
- Per a la 4a Fira del pa, la farina i el blat hem rebut per part del Consell Comarcal de l'Alt Empordà 46.739 pta. (subvenció Suport a les Fires Artesanes) i per part de “La Caixa” 12.000 pta.
- També hem presentat expedient de sol·licitud de subvenció per una total de 20.600.000 pta. (123.808,49 €) a la Direcció General d'Administració Local per a inclusió del *Projecte Museogràfic de la Farinera de Castelló d'Empúries. Sales d'Exposició Permanent. Primera Fase* a la Relació 2002-2003 del FEDER.
- I al Departament de Cultura per a una subvenció per a la consolidació del teulat de l'Ecomuseu - Farinera en la línia adreçada a l'execució d'obres de restauració i conservació d'edificis de notable valor cultural, anys 2001-2002, que ha estat denegada.

Pel que fa al tema de personal, l'Ecomuseu – Farinera de Castelló d'Empúries ha modificat la seva plantilla. Durant l'any 2001 han causat baixa per motius diversos tres dels treballadors. El Sr. Ahmed Chanfouh, per la fi del contracte d'obra i servei; el Sr. Emerio Ungé i Mulà per jubilació i el Sr. Juan José García Cabalgante per jubilació anticipada. A causa d'aquesta darrera, s'ha procedit a la contractació via concurs de la Sra. Núria Roura i Armangué, com a auxiliar adjunt a l'Àrea de Direcció de l'Ecomuseu – Farinera de Castelló d'Empúries.

Activitat

L'activitat productiva de la Farinera s'ha aturat en previsió de l'inici de la rehabilitació, el dia 3 de maig d'enguany. Durant el període d'obres, els treballadors han realitzat, principalment, les feines de neteja, consolidació i protecció de la maquinària de la Farinera, trasllat i emmagatzematge de material divers, i fins a final d'any s'ha estat netejant els terraplens d'ambdós costats del Rec del Molí. Per a facilitar-ne l'accés s'ha habilitat la barca de la Farinera amb un motor que permet accedir a certs indrets amb major facilitat.

També s'ha hagut de construir proteccions per les finestres de l'edifici de la Farinera ja que durant el maig i juny s'han produït actes de vandalisme que han suposat el trencament dels vidres de la caseta de l'hort, de bona part dels del garatge i d'alguns de la mateixa Farinera.

Obres i instal·lacions

Les obres de rehabilitació de la Farinera s'han iniciat a finals de juny, amb previsió de que tinguin una durada de vuit mesos. Fins a finals d'any s'ha realitzat enderrocs, s'ha començat a construir el nou cos d'escales i la torre d'ascensor externs a l'edifici, s'ha instal·lat les escales de comunicació entre la planta baixa i el segon pis, i les vigues que han de suportar el terra d'aquest darrer.

Durant les obres d'enderroc han aparegut les restes d'estructures anteriors que han estat estudiades i documentades per part de l'arqueòloga Sra. Anna Maria Puig. Es tractava de les restes de la part inferior de dues sitges d'època moderna, que havien servit per a l'emmagatzematge del blat que alimentava les moles del molí de pinso i que foren desmantellades l'any 1962, a causa de la instal·lació del nou molí. Aquests vestigis s'han documentat i retirat ja que era fonamental per a continuar amb l'obra.

Així mateix, a causa dels enderrocs s'ha vist que la paret de la Farinera que dona a la bassa del rec estava construïda sobre una possible secció de la muralla medieval, també estudiada per l'arqueòloga. Aquesta part de la muralla serà visible en secció acompanyada d'un plafó interpretatiu durant el recorregut de la visita a la Farinera.

Finalment, l'Agència Catalana de l'Aigua ens ha comunicat la col·locació a la resclosa de Vilanova de la Muga una sèrie d'infraestructures necessàries per a la instal·lació un punt de control del Sistema Automàtic d'Informació Hidrològica.